

bi naše članstvo razmišljalo, preden se odloči.

V instituciji našega doma in konvikta ne smemo upošteviti samo gmotne, ali pa, če hočete, socialne strani, ampak tudi moralno, idejno, ki je za razvoj in bodočnost našega stanu brez dvoma zelo velikega pomena. Velikega pomena pa je prav tako za šolo in po njej za narod in državo. Šole se ne napravijo razni paragrafi in predpisi, ampak osebnost učitelja je tisto, kar ji da vsebino, življenje. Kakršno učitelstvo, taka šola, tak bode tudi narod. Žal pa, da se naša javnost ne zaveda v polnem obsegu te resnice. In dasi je ta resnica vitalni državni interes, tudi od nje v sedanjih prilikah še ne moremo pričakovati v doglednem času korenitega izboljšanja, ker je prežopljena za drugimi še nujnejšimi problemi. Zakaj kulturna vprašanja nastopajo kot potreba šole takrat, kadar je zagotovljen in zavarovan življenjski obstoj bodisi pri posamezniku prav tako, kakor pri državi.

Torej je iz teh vidikov učitelstvo dolžno sebi, svojemu stanu in narodu, da stori, kar je možno storiti v tem oziru. Možnost je pa brez dvoma danes že dana, bogzna pa kako bo v par letih, ko bodo razmere že urejene in bode imel naš denar mnogo višjo veljavo. Zakaj bodimo si na jasnem: Če v najkrajšem času — vsaj tekom 3—5 let nimamo realiziranih idej konvikta in doma, potem lahko čakamo še 30 ali več let. Saj žal, da smo že itak zamudili najugodnejši čas, ko ni bil denar še skoro nič vreden. Danes pa je možnost že dana, le volje je treba in pa najti primeren način. In ravno glede načina in poti naj bi se čim več razmišljalo.

Brez dvoma stoji na ramenih učitelstva poleg lastnega organizacijskega, še izdatno večji kulturni davek. Ako bi imeli v tem oziru zbrano statistiko, mislim, da bi sami bili presenečeni od visokih števil. Društveni in kulturni davek je pri nas v obče zelo, zelo velik. In povsod mora biti zraven učitelstvo, vsaj tako misli naša javnost. Njej namreč ni dovolj, da ji učitelstvo kulture duševno, ampak zahteva od nje še gmotni kulturni klub, mizerni razmeram. In denarnemu, gmotnemu kulturnemu moramo napraviti za par let konec v svojem lastnem in v splošnem

javnem interesu. Razmere nas silijo k temu, da smo v tem oziru dosledni in neizprosni. Mi smo navezani sami nase tudi v tem oziru prav tako v sedanjem času, kakor smo bili vedno. To smo dovolj skusili ravno v zadnjem času, ko naša javnost ni mogla vzdržati niti »Podpornega društva za učiteljski naraščaj v Ljubljani« ter je moralo društvo po enoletnem obstoju likvidirati.

Ako se torej odpovemo vsemu drugemu kulturnemu davku, bomo lahko zmogli mesečnih 8.25 Din in v par letih imamo že zbrano glavico, ki bo dovolj omogočila misliti na realizacijo načrtov. Saj moramo računati z dejstvom, da se bodo cene v tem času mnogo znižale, veljava denarju pa zrasla.

Prav tako ali pa še večji znesek nam pa lahko nudijo naša že obstoječa gospodarska podjetja, če so prav in racionalno upravljana in pa, če se zave vse naše članstvo njihove važnosti za naš stan. Seveda, dokler bomo proizvedli lastnih podjetij kupovali drugod in tako znosili vsako leto težke stotisočake drugim, kateri niti ne smatrajo potrebno, da bi vsako leto parkrat inserirali v naših stanovskih glasilih, ali se spomnili našega Konvikta ali Doma, toliko časa ne moremo pričakovati zaželenega uspeha. Naravnost neverjetno je namreč, koliko ležernosti je še v naših vrstah ravno v tem oziru. Tu bode moral vsak posameznik postati pravi apostol, da se zavemo nezlomljive sile, katera spi v nas na našo lastno škodo. Naša podjetja so zmožna in tudi morajo nuditi prvovrstno konkurenčno blago. In gesto »svojih k svojim« bode treba izvajati z vso neizprosno vsaj toliko časa, dokler ne uresničimo svojih dalekosežnih socialnih načrtov.

Slovensko učitelstvo uživa v celi državi med vsemi stanovji velik ugled in dober sloves. Vse to si je pridobilo z vztrajnim in smotrenim delom. Delalo pa je v prvi vrsti za druge, naše pa pozabljalo. Sedaj pa hoče in mora misliti enkrat na sebe in svoj stan ter postaviti institucije iz katerih bo črpal neusahljivi vir novih in svežih moči sebi v zadovoljenju in ponos, narodu in domovini v korist.

Iz pisma odličnega učitelja nacionalista.

(K današnjim razmeram učiteljstva.)

Nezadovoljstvo ljudstva.

Vsaka izprememba rodi nezadovoljstvo, nezaupanje in tudi odpor. Po prevratu leta 1918, so se godile velike izpremembe, zato je bilo tudi veliko nezadovoljstva. Nezaupanje v nove razmere, rastoča draginja, hujskanje proti novi državi, je slabo vplivalo na ljudstvo, da ni bilo skoraj nikjer slišati dobre besede za nove čase. Taka vznemirjenost, nesigurnost škoduje državi in je vedno nevarnost, da različni politični spekulanti zlorabijo nezadovoljstvo ljudstva proti državi v svojo osebno korist.

tako prevede i kroz nastavne programe, — a to bi bilo sad na redu i kod nas pošto se misli da se zavede nov nastavni program i plan.

Na taj način radna škola postaje delovna škola ili Tatschule, koju je Laj naravno konstruirao u smislu buđenja i razvijanja samoradnje i aktivnosti volje kod vaspitnika.

Pokušaji osnivanja ovakih škola vrši se u mnogim zemljama pa u poslednje vreme i u bratskoj Čeho-Slovačkoj. Tamo i Ministarstvo Prosvete ide na ruku tome. Ono je odobrilo još 1922 g. dvojici Praških učitelja Sedlaku i Žitnom da mogu osnovati ovake probne škole kao osnovu opširno izrađenih planova i programa.

U predloženim programima vidi se svuda težnje: osloboditi dete krute, tradicionalne, školske discipline i nastave u masi. Deci je ostavljena sloboda ne samo kretanja do izvesne mere već i sloboda rada pa čak i kritikovanja. Doduše ovde je omogućeno izvođenje ovakve nastave jer je mali broj đaka (20—30 najv. u razredu).

* Kako je kod njih muzika jako razvijena to deca sama biraju pesme koje će učiti, sad imaju i svoje đacke horovođe.

Učiteljstvo.

V teh časih se je dobro obneslo učitelstvo. Če tudi v velikih revščini in težkih gmotnih skrbih, je tolažilo ljudstvo in opozarjalo na bližajoče se boljše čase ter vcepjalo mladini ljubezen do nove, velike in slavne domovine. Vsled tega so se vsi nasprotniki nove države z vso srditostjo vrgli na učitelstvo. Nasprotniki so vselej in povsod šoli, zatirali in lokalno preganjali učitelstvo z najostudnejšimi sredstvi, celo s krivimi prisegami. Kljub temu se učitelstvo po večini ni ustrašilo in ni klonilo! Ostalo je zvesto svojim idealom in je živelo le za veliko idejo narodnega in državnega edinstva.

Vera v postavo, pravico in poštenost.

Razdiralci države in zatiralci velike jugoslovanske ideje so takoj uvideli, da samo preganjanje in zatiranje učiteljstva nima zadovoljivega uspeha, nasprotno — mučenitvo je rodilo navadno dober sad. Poizkusili so druga podla sredstva. Sejali so neslogo med učitelstvo, delali intrige in žal mali uspehi niso izostali. Spletkam nekateri nasedejo. Vendar je ogromna večina učiteljstva zvesta svojim načelom se še tesneje družila v organizaciji. Slednjič so se poslužili uspešnejšega naravnost — satanskega sredstva.

Učiteljstvu hočejo vzeti vero v zakon, pravico in poštenost. Na vse kriplice delajo, da bo tudi učitelj — med ljudstvom zunaj edini zagovornik troedine nerazdelne domovine — nezadovoljen. Opasno bi bilo za državo, ako bo še učitelj nezadovoljen in bi podžigal med ljudstvom že itak hudo razpaljene strasti še v večjo nezadovoljnost, ali celo vcepilja v srce mladini mržnjo do države in našega narodnega vladarja.

Volitve.

Ko so se vršile volitve je šel jugoslovanski učitelj v boj za nacionalno dr-

žavo in monarhijo, ne za partijo. Nismo partizani, kakor je minister prosvete nazval naše nadzornike, ki jih sigurno ne pozna. Povemo mu, da sedanje nadzornike ni izbrala partija, ampak učitelstvo, zato jih ne sme odstavljati partija preko učiteljstva — ako bi bilo potrebno. Postavjeni so bili, ko je odločevala šola in izobrazbi prijazna vlada.

Učiteljstvo bo glasovalo in podpiralo pri volitvah stranko, ki deluje za državno in narodno edinstvo ter neguje šolo v korist boljše izobrazbe našega ljudstva.

Učiteljstva se loteva ogorčenje.

Mnogo šol je zaprtih; na večrazrednicah je po 1 učna moč, na upraviteljska, tudi najtežavnejša službena mesta silijo mlade neizkušene učiteljice proti njihovi volji; oblastnega šolskega nadzornika se odstavi in degradira brez vednosti njegovih predstojnikov in učiteljske organizacije, brez preiskave in brez prave potrebe; penzioniranje se vrši kar na debeo pavšalno, ne po potrebi in ne glede na to ali je namestnik tu ali ne. Saj

DRAGO HUDE:

Šolski zakon v Rusiji.

(Dalje.)

Č. Učno-vzgojni del.

f) razgovor o sprejemu otrok, o njihovih podelitvi po stopnjah in oddelkih ter o njihovem prevodu iz nižje stopnje v višjo, o razdelitvi izpričeval, o zaključku pouka obeh ali samo ene stopnje; g) razgovor o sodelovanju s šolo drugih društev, vasi in organizacij, o društvenem šolskem delu in drugo;

h) razgovor o nadzoru učenčevega dela na podlagi določenega načrta in navodil;

i) podelitev poučno-vzgojnega dela v pomožnih učno-pedagoških ustanovah med poedine učne osebe;

j) razgovor o uspehu metodičnega dela v šoli;

k) predlogi na ONO radi izključitve kakega učenca;

l) razgovor o projektu za izboljšanje učnega dela;

m) razgovor o vseh vrstah izjav, ki se tičejo otroškega življenja in dela.

22. Upravitelj šole ima pravico, ako se ne zлага s sklepi šolskega sveta, za držati izvrševanje istih, dokler se ne prejme končne odločitve od ONO.

23. Šolski svet more za izvršitev tega ali onega vprašanja iz poučno-pomožnega dela izvoliti iz svoje srede stalne ali začasne komisije, ki delajo po navodilih šolskega sveta.

24. V izjemnih slučajih sme upravitelj samostojno podvzeti razne mere ali pa rešiti vprašanja, ki so določena v čl. 21. brez predhodnega odobrenja šolskega sveta, ali mora o svojih merah poročati na prvi seji šolskega sveta.

25. V namenu izmenjavanja opazovanj in misli poedinih šolskih moči skupiče po odredbi ONO ena izmed najagilnejših šol vse učne moči okoliških šol k periodičnem najmanj pa vsaj k trimesečnemu zborovanju.

C. Učenci.

2. Pristop v enotno delavno šolo 1. in 2. stopnje je dovoljen vsem otrokom od 8. do 17. leta. V slučaju, kadar razvoj šolskega okoliša ne dovoljuje sprejema vseh otrok, imajo prednost pri vstopu delavski otroci.

27. Vsakega, ki ima izpričevalo, da je izvršil oddelek gotove stopnje, se sprejme v višji oddelek šole 1. in 2. stopnje brez izpita in v odgovarjajočo stopnjo profesionalnega učnega zavoda. V slučaju, kadar ne dovoljuje nedovoljno razvito šolsko mrežje sprejema vseh otrok s predpisanimi pogoji velja to pravilo samo za delavske otroke.

28. Oni, ki so končali 10-letni kurs enotne delavne šole, imajo pravico stopiti na Vuz (vseučilišče) pod pogoji, ki veljajo za njega.

29. Prevod učenecv iz ene stopnje v drugo, a ravnotako izstavitev izpričevala o izvršitvi šole ali dovršitve nekega oddelka, se izvrši samo po dovoljenju šolskega sveta soglasno z učenčevimi uspehi in delom ter v zmislu navodil, ki jih daje NKP.

30. Učenci se zdravniško pregledajo pri vstopu v šolo in med letom, da se ugotovi stanje in sprememba v njihovem telesnem in duševnem zdravju.

smo vsi za 32-letno služb. dobo. Sedaj pa žal še ni izvršljiva, ker nimamo dovolj moškega naraščaja. Je vendar boljše, da poučuje učitelj čez službeno dobo, kakor da je šola zaprta, ali da razred nima učitelja. Namesto, da bi se privatne ženske učiteljske šole popolnoma zatvorile, ženska državna učiteljska skrčila, in skrbelo za dovoljen moški učiteljski naraščaj, se še krepke moške učne moči odstrani brez nadomestila.

Vztrajajmo!

Ako je burja, stopi malo v zatšje, če si šibek in slab; ti učitelj pa korakaj nemoteno svojo pot dalje! Burja bo minila in zopet zasije solnce. Ali bi te potem ne bilo sram, da ti je nekaj krivic omajalo vero v pravico in veliko bodočnost naše države? Ali bi te ne bilo sram, da si radi nasilja posameznikov opustil svoje delo in svoje ideale?

Kar delajo posamezni močniki, bo nekoč popravljeno. Mi vsi pa gremo s podvojeno vztrajnostjo in s še večjo odločnostjo in navdušenostjo proti cilju narodnega in državnega edinstva.

31. Obseg in vsebina pouka se ravna po načrtih, ki jih izda NKP.

32. Podlaga šolskemu pouku je vsestranska teoretična in praktična vzgoja k delavni udeležbi ljudi in njihovih organizacij. Vse delo za spoznavanje prirodnih sil in pojavov ter društvenega življenja v sedanjosti in preteklosti, se koncentrirajo okoli te glavne osnove.

33. Šolski pouk se mora naslanjati na krajevne potrebe in razmere. Radi tega je dolžnost šolskega sveta izdelati tak učni načrt, ki je v tesni zvezi s krajevnimi razmerami (kmetijski, industrijski značaj itd.).

34. Pouku, ki je organsko vezan s krajevnimi razmerami (glej čl. 33.), se mora dati v šoli izrecno prvenstveno lice.

35. Ves pouk v šoli in ves njen ustroj mora vzgojiti v učencih vero v razredno proletarsko samozavest in instinkt ter zavest solidarnosti vsega delavstva v borbi s kapitalom, a ravno tako tudi zmožnost za pridobitno in društveno politično delo.

V ta namen se mora izkoristiti kolektivno delo v šoli in izven nje, ustanavljati se morajo zveze z delavnimi masami, organizirati mlade pionirje s kolektivnimi predavanji, diskusijami itd.

36. V šolah prve in druge stopnje se vpelje otroška samouprava, počenši z najelementarnejšimi oblikami, ki se stopnjema razvijajo v popolno izpeljano organizacijo.

37. Vse kazni so prepovedane.

38. Šolski pouk traja 10 mesecev, toda njegov začetek in konec določa krajni gubano (guberni organ narodne izobrazbe).

39. V času šolskega dela se pouk ne vrši samo ob dnevih praznovanja in počitka.

D. Prava šola.

40. Vse imetje šole, kakor: orodje za delo, inventar, učna sredstva, knjižnica in drugo, pripada šoli, da ga izkoristi, toda ostane last države in se sme odstraniti ali oddati drugim ustanovam ali osebam v uporabo samo z vednostjo gubana po določenih zakonskih odredbah.

41. Vsaki šoli je lahko dodeljen kos zemlje po pravilih, ki jih je izdal VCIK (Višji centralni izvrševalni komitet) 26. februarja 1923 (po starem štetju). Šolsko imetje je oproščeno davka po odredbi VCIK in Sovnarkona (Sveta narodnih komisarjev) z dne 20. junija 1923. (Zbirka odredb br. 61., str. 572).

42. Šole se okoriščajo s privilegiji pri plačevanju komunalnih dolžnosti pri nabavi drv za kurjavo, pri plačevanju lesnega gradbenega materiala in drugimi popusti, ki se dajejo državnim ustanovam.

43. Vsaka šola ima svoj pečat po obstoječih pravilih. Namestnik predsednika sveta narodnih komisarjev RSFSR: A. Cjuruna. Upravnik poslov: B. Smoljanikov.

Sekretar: M. Glaser. Moskva, Kremelj, dne 18. dec. 1923. (Dalje prihodnjič.)

Znižanje cen knjigam pri Učiteljski tiskarni. Oglejte si oglas!